

24. 1. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Závěry znaleckých posudků určujících pravost podpisu z kopie listiny

Příspěvek se zabývá základními souvislostmi a implikacemi závěrů znaleckých posudků identifikujících pisatele z pouhé kopie sporného dokumentu. Východiskem hledání uvedených souvislostí jsou obecné principy kritického myšlení a výsledky současného vědeckého výzkumu v dané oblasti. Závěr znaleckého posudku vypracovaného ze zkoumání kopie dokumentu musí být formulován podmíněčně, neboť nikdy nelze vyloučit technické vykonstruování kopie sporné listiny. Na druhou stranu příspěvek přináší též vědecky podložené ujištění, že fundovaný znalec spolehlivě identifikuje pisatele i z průměrně kvalitní prvokopie dokumentu.

V předchozím příspěvku jsem se věnoval adresným závěrům posudků zabývajících se identifikací pisatele rukou psaného podpisu či textu (Závora, 2012)[*]. Tentokrát se budu věnovat *závěrům ze zkoumání kopie sporného podpisu*. Východiskem mých příspěvků je skutečnost, že jsou znalecké posudky právní obcí čteny „odzadu“, tedy od závěru. Proto považuji za vhodné věnovat se **souvislostem zakotvení znaleckého resultátu v empirické skutečnosti a umožnit tak advokátům odhalit případné nesrovnalosti**. Při hledání uvedených souvislostí se opírám o obecné principy kritického myšlení a vědeckou metodologii.[1]

Je-li znalci předložena pouhá kopie sporné listiny, musí pečlivě zvážit, zda posudek vůbec zpracovávat. Neposuzuje totiž podpis, coby záznam lidského projevu, který je prostorovým artefaktem (3D), nýbrž pouhý neprostorový snímek tohoto artefaktu (2D). Listina je tak buď nositelem stopy, kterou zanechala lidská ruka, nebo pouhé kopie této stopy, kterou zanechalo tiskové zařízení. Při kopírování dochází k absolutní ztrátě prostorových informací, které zanechává pisadlo v podobě vrypu do papíru a nánosu inkoustu. Kopírování působí též mohutnou ztrátu vizuálních informací: při každém kopírování dochází k transkripci konzistentní rukou psané stopy do tzv. bodů různé hustoty, resp. rozlišení (zubatost obrazu původní stopy), a tím k nutné redukci („děravý“ obraz původní stopy). Ztráta informací se samozřejmě násobí se zvyšujícím se pořadím kopie až k úplnému pozbytí výpovědní hodnoty.

Znalecké zkoumání kopie je proto odkázáno na neprostorové grafické informace. Proto musí znalec před započatím práce pečlivě zvážit, zda kopie splňuje základní kriteria pro zkoumání, kterými jsou dostatečná textovost[2] podpisu a též co možná nejvyšší kvalita kopie. Zjednodušeně řečeno, čím je podpis textovější, delší a komplikovanější, tím více nese identifikačně důležitých informací, a samozřejmě, čím je kopie kvalitnější, tím méně redukce a zkreslení se v ní objevuje.

Někteří advokáti hledají cestu ke zpochybnění znaleckého závěru zpochybňováním samotné možnosti identifikovat pisatele z kopie. Tudy ovšem cesta nevede, jak plyne z výzkumných zjištění. **Fundovaný znalec bezpečně rozpozná padělaný, záměrně pozměňovaný či pravý podpis i z kopie.** Found & Rogers (2005) provedli experiment, při kterém testovali validitu znaleckých výsledků, které znalci vyslovili na základě zkoumání kopií sporných dokumentů. Výsledek experimentu prokázal vysoce validní závěry s chybou v průměru pouze v 0,9 %. Autoři recentních studií se shodují, že schopnost formulovat správné a jednoznačné (průkazné) závěry se u různých znalců liší. Z výzkumů navíc vyplynula zajímavá skutečnost, že ti znalci, kteří se při vlastní nejistotě chtěli vyhnout chybě, se uchýlovali k nejednoznačným závěrům[3] (Found & Rogers, 2005; Found et al, 2001).

Jiné studie prokázaly, že **rozpoznat kvalitu linie, resp. znaky padělání, je možné již z průměrné kvalitní prvokopie**, ačkoliv v některých problematických případech se nebylo možné vyhnout chybám, plynoucím z desinterpretace některých morfologických zvláštností linie, které kopírovací zařízení nebylo schopno plně přenést. Příkladem jsou různé tečky, rozšíření či zeslabení linie, u kterých nelze z kopie určit, zda se nejedná o znaky padělání (zastavování, napojování tahů apod.). Přesnost správného vyhodnocení byla i zde poměrně vysoká, dosáhla 95,8 % (Dawson & Lindblom, 1998; Morton, 1989).

Problémem k zamyšlení tedy není dovednost znalce rozpoznat pisatele kopie sporného podpisu, nýbrž vždy nejistý vztah mezi spornou listinou a sporným podpisem. Prokázat, že podpis náleží listině, na které je umístěn, lze pouze při zkoumání originálu. U kopie listiny totiž nelze nikdy vyloučit technické padělání.[4]

V právní praxi je spoléháno například na kopie opatřené ověřovací doložkou. Tento právní fakt však musí pro znalce zůstat pouhým předpokladem, protože znalecké zkoumání se neopírá o právní důkazy a hodnocení, ale o vědeckou metodologii příslušného oboru. V praxi jsem se setkal s případem, ve kterém notářská tajemnice provedla vidimaci listiny, na které nebyl podpis napsán rukou, nýbrž barevně (modře) na listinu dotištěn. Poté byl podpis obtažen patrně vypsáním propisovacím perem, aby měl vryp a působil autenticky. Notářská tajemnice samozřejmě nezkoumala ani inkoustovou stopu ani vryp do papíru a vystavila ověřenou kopii listiny, která byla následně využita k podvodu.

Závěr

Znalecký resultát založený na zkoumání pouhé kopie může vypovídat pouze o samotném podpisu. To, zda měl podpis k listině vztah, nelze z kopie určit, a proto též není možné podpis chápat jako nepochybný projev vůle ve vztahu ke sporné listině. Aby byl znalecký závěr plausibilní, musí být v jeho formulaci přesně kvalifikována i listina, která podpis nese.[5] Tím se znalec nutně vyjadřuje i ke vztahu mezi podpisem a listinou. Neměl by se tedy omezovat na závěr bez uvedení podmínky technického padělku. Podstata korektního závěru tedy zní: „...podepsal pan Novák, pakliže se nejedná o technický padělek“. V praxi je možné setkat se s resultáty, **které žádnou podmínku o možnosti technického padělání kopie dokumentu neobsahují.** Takové resultáty **jsou samozřejmě zavádějící a advokátovi se otevírají významné možnosti obrany**, které není třeba dále komentovat. Setkal jsem se ovšem i se závěrem, který zněl principiálně takto: „Podpis na listině.... je kopií pravého podpisu pana XY...“. Z výše popsaných souvislostí je zřejmé, že explicitní zmínka kopie je nepodstatná a závěr zůstává zavádějící, protože vytváří dojem, že originál sporného podpisu ke sporné listině vztah měl.

PhDr. Jiří Závora, Ph.D. et Ph.D.,
soudní znalec - expertiza ručního písma
odborný asistent Katedry psychologie
Univerzity J.E. Purkyně, Ústí n. L.

[PhDr. Jiří Závora, Ph.D. et Ph.D.](#)

Klicperova 2122
269 01 Rakovník

Tel.: +420 722 913 969
e-mail: respondeo.dicendum@gmail.com

Literatura:

- Found, B. & Rogers, D. K. (2005). Investigating forensic document examiners' skill relating to opinions on photocopied signatures. *Science & justice* 45, (4),199 - 206.
- Found, B., Rogers, D., & HerM, A. (2001). Comparison of document examiners' opinions on original and photocopied signatures. *Journal of Forensic Document Examination* 14, 1-13.
- Dawson, G.A. & Lindblom, B.S. (1998). An evaluation of line quality in photocopied signatures. *Science & Justice* 38(3), 189-194.
- Morton S.E. (1989). A look at newer photocopiers. *Journal of Forensic Sciences* 34, 461-467.
- [*]Závora, J. (2012). Adresné závěry znaleckých posudků určující pravost podpisu. *Bulletin advokacie* 11, Praha: ČAK. - k dispozici >>> [zde](#).

-
- [1] upozorňuji laskavého čtenáře, že nepocházím z kruhu písmonošalců a nebyl jsem nikdy školen v policejních složkách; při identifikaci pisatele rukou psaného projevu užívám současných vědeckých přístupů a adekvátních metod vycházejících z povahy předmětu zkoumání
- [2] textovost označuje zachování čitelnosti tvaru liter v podpisu; opakem je textově zcela redukováná lineární parafa, kde se litery docela ztratily
- [3] v písmonalecké praxi hovoříme o tzv. pravděpodobnostních závěrech
- [4] sporný podpis mohl být vždy na originální dokument nějakým způsobem přenesen, např. dotisknut či nakopírován
- [5] např.: „Podpis ve znění Novák na kupní smlouvě ze dne uzavřené mezi Novákem a Novotným... podepsal pan Novák“.

Další články:

- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporální autonomie](#)
- [10 otázek pro ... Michala Kunu](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Rovné odměňování a transparentnost mezd: nové povinnosti zaměstnavatelů](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Převodní ceny v judikatuře a sporech se správcem daně](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zákon Lugového: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitráží](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)